

Gyógyszerésztörténeti közlemények

Gyógyszerészet 26. 381—386. 1982.

Id. Menner Ödön¹

DR. TÁPLÁNYI ENDRE

A szerző ismerteti id. Menner Ödön, volt szendrői nyugalmazott aranydiplomás gyógyszerértárvezető életútját, a gyógyszerészeti szakirodalom terén kifejtett tevékenységét, felsorolja újításait. Végül kitér a gyógyszerészettel kapcsolatos képzőművészeti alkotásaira. Ismerteti a szépirodalom, zeneművészet, sport terén elért eredményeit is.

id. Menner Ödön nyugalmazott szendrői aranydiplomás gyógyszerértárvezető. „Kiváló Dolgozó”, „Kiváló újító”, szépprózai és gyógyszerész szakíró, karikaturista, grafikus, a Diósgyőri Tenisz Club többszörös volt kerületi bajnoka.

1. ábra. id. Menner Ödön

Édesapja: Menner Ottó (1865—1907) a Diósgyőri-Vasgyári (Borsod-Abaúj-Zemplén m.) „Angyal”-gyógyszertár tulajdonosa volt, Winkler professzor egykori jó barátja, akivel együtt dolgozott Csávássy Kiss Károly (1820—1898) budapesti, volt „Kigyó”-gyógyszertárban. Édesanyja: Berger Emilia Stefánia (1870—1951) pedig dr. Balassa János (1814—1868) a híres sebész professzornak volt unokahúga. A szüleitől nemcsak tudomány- és természetszeretettel, hanem művészi érzéket is örökölt [1].

Id. Menner Ödön 1904. december 13-án született Diósgyőri-Vasgyárban. Itt végezte elemi iskoláit, ahol Krupinszky László rajzművész tanítómestere felfigyelt rá s bevezette a rajzolás, festészet alap-

műveleteibe. (Krupinszky később a Herendi Porcelángyár igazgatója lett.) Szigorú, de melegszívű tanítómestere egy egész életre bölcs, hasznos útmutatással látta el [1].

Gimnáziumi tanulmányait a miskolci Fráter György (ma Földes Ferenc) gimnáziumban végezte, ahol Szontágh Tibor, Madáchy Imre, valamint Meilinger Dezső festőművész tanárai bontakoztatták ki igazán a művészi képességét. Középiskolai tanulmányainak végeztével gyógyszerési pályára lépett. Sziűcs Róbert székesfehérvári „Magyar Korona” és Nemes Árpád „Isteni Gondviselés”-hez címzett miskolci patikájában volt gyógyszerész gyakornok. A gyakornoki (tirocinalis) vizsga letétele után 1925-ben a budapesti Királyi M. Pázmány Péter Tudományegyetemre iratkozott be gyógyszerészhallgatóként. Az egyetemen édesapja egykori jó barátja: Winkler professzor vette atyai partfogásba.

Mint első éves gyógyszerészhallgató az egyetemi ifjúsági egyesületében, a Gyógyszerészhallgatók Segély- és Onképző Egyesületében alelnöki, majd elnöki tisztséget viselt [2]. Mint tehetséges festőre, rajzolóra az egyetemi tanárok is felfigyeltek. Így többek között dr. Mágocsy-Dietz Sándor (1855—1943) botanikus professzor felkérte a botanika oktatáshoz szükséges szemléltető ábrák elkészítésére, később díszoklevél megrajzolására, melyet Alexander Tschirch (1856—1940) a berni egyetem világhírű gyógyszerismereti professzornak öhajtottak ajándékozni a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság tiszteleti tagjává való megválasztása alkalmával. A rábizott művészi feladatokat sikeresen megoldotta, és ezzel megalapozta művészi hírnevét az egyetemi ifjúság és a tanárság körében [3].

Az egyetemi tanulmányait „kitűnő” eredménnyel végezte el s mint friss diplomás gyógyszerész 1929-ben belépett elhunyt édesapja 1896-ban létesített Diósgyőri-Vasgyár „Angyal” elnevezésű gyógyszertárába, s azt 1935-ben formálisan is átvette. A Magyar Gyógyszerész Egyesület XVI. Miskolc-vidéki kerülete pénztárnokává, jegyzőjévé majd titkárává választotta.

Államosítás után több borsodi gyógyszertárban működött mint külszolgálatot teljesítő gyógyszerész váltakozó munkahelyeken. A szendrői volt „Isteni Gondviselés” gyógyszertárból mint gyógyszerértárvezető vonult nyugállományba.

Szakirodalmi munkássága: Diósgyőri gyakorló gyógyszerész korában a korabeli lapokban 12 cikke jelent meg.

A szaklapokban az alábbi cikkeket közölték: A közalapi különlegességekről (Gyógy. Értesítő 1937. ápr. 25. sz. 78—79 l.). — A retaxa elfajulásáról (Gyógy. Értesítő 1937. okt. 17. sz. 192—196 l.). — Mennyi extraktumot mérjünk? (Gyógy. Értesítő 1938. márc. 13. sz. 45—46 l.). — Törvényes intézkedést a percentezés ellen (Gyógy. Értesítő 1938. ápr. 3. sz. 654—659 l.). —

¹Id. Menner Ödön 1982. július 18-án hunyt el.

Gazdasági offenzíva a gyógyszerárak ellen (Gyógysz. Hetilap 1939. dec. 18-án 266—267 l.). — Az anyaghiány leküzdéséről (Gyógysz. Hetilap 1940. dec. 29. 536—538 l.). — A hadiállapotot beállottnak jelenthetjük (Gyógysz. Közlöny 1942. márc. 7-én 127—130 l.). — Molnár Kálmán emlékének (Gyógysz. Közlöny 1942. jan. 12.). — Az üzleti szellem (Gyógysz. Közlöny 1942. okt. 12. 531—533 l.). — Előterjesztés a gyógyszerár-szabás sürgős módosításáról (Gyógysz. Közlöny 1942. júl. 14. 373—375 l.). — Szünjön meg a pótdíjrendszer (Gyógysz. Közlöny 1943. nov. 13. 569—570 l.). — gyógyszerészeti üzemrend és a praxis (Gyógyszerészek Zsebnaptára 1939. 328—339 l.).

Cikkei alapján is széles látókörű, sokoldalú gyakorló gyógyszerésznek lehet tekinteni, akinek tudása mély erkölcsi érzékkel párosult.

Szakmai tudása, átlagon felüli gyakorlati érzéke lévén, több újítási, ésszerűsítési javaslatot nyújtott be. Ezek között legismertebb és legsikerültebb, amit országosan is használnak, a gyógyszerári csavaros üvegek.

Az alábbi újításokat fogadták el az Egészségügyi Minisztérium és gyógyszerári központok illetékesei: Penicillin-Insulin-Kábitószeresek táblázata; „Taxatárs”, gyorstaxa. Szolgálati beosztás; Színes kis analízis; Edények társulmányának célszerű ráfestése; Izotoniás társca; Külföldi gyógyszerkülönlegességek táblázata; Évenként ellenőrizendő gyógyszerek címkéje; Törött edények tartós összeragasztása; Csavarosszájú gyógyszerüvegek bevezetése; Újrendszerű előtára terv; Gelatinos globulusok hibamentes kiöntése; Kötelező terminusok táblázata; Gyógyszerári állványedényzet gyors és tartós jelzése; Árulerakodó csúzda; Felemás indigó.

A gyógyszerészeti szakmai munkásságának, valamint újítótevékenységének elismeréseként 1962 és 1965-ben „Kiváló Dolgozó” kitüntetést, ugyancsak 1965-ben megkapta a „Kiváló Újító” címet is. (Ezzel a kitüntetéssel a hálózati gyógyszerészek közül egyedül Őt tüntették ki.) 1977-ben aranydiplomát kapott.

Már fiatal korában megörököltette az élet derűs jeleneteit. Gyakornok korából fennmaradt egy humoros rajza, mely azt a jelenetet ábrázolja, amikor eltör egy nagy üveg formalint, és a főnöke szidja. Kollégái körében népszerűségét a Gyógyszerész Gyakornoki Tanfolyam oktatóiról és az egyetemi tanárokról készült rajzaival szerezte meg [4]. Ezeket a rajzokat *Koritsánszky Ottó* (1882—1952) a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület volt igazgatója felkérésére készítette.

Igy *dr. Augusztin Béláról* (1877—1954), *dr. Buchböck Gusztávról* (1869—1933), *Ernyey Józsefről* (1869—1945), *dr. Mágócsy-Dietz Sándorról* (1855—1945), *dr. Nagy Béláról* (1885—1940), *Réthely Józsefről* (1872—1943), *dr. Rybár Istvánról* (1886—1971), *Spergely Béláról* (1888—1982), *dr. Száhlender Lajosról* (1877—1946), *dr. Tuzson Jánosról* (1870—1943), *dr. Weszelszky Gyuláról* (1872—1940) és *dr. Winkler Lajosról* (1863—1939) készített rajzait *dr. Szász Tihamér* lapja a Gyógyszerész Szemle is lekötölte [5]. Ezen rajzai a „Kis Akadémiára”, a tudósok baráti körébe is eljuttítottak, melyeket *dr. Horváth Jenő* (1881—1945) a Magyar Gyógyszerész-tudományi Társaság jegyzője, majd titkára, a budapesti Székesfővárosi Közkórházak Gyógyszertárainak akkori igazgatója mutatta be a hallgatóságnak 1943. nov. 29-én. Erről a Gyógyszerész Szemle 1943. decemberi száma is beszámol. „A magyar gyógyszerészek a szépművészetben” című cikkben így nyilatkozik: „A grafika és különösen a karikatúra terén igen értékes

1. ábra. Dr. Száhlender Lajos

2. ábra. Réthelyi József

tehetségekkel találkozunk: *Baranyai Aurél*, *Lovassy Ödön*, *Forrách Gyula*, *Menner Ödön* istenadta tehetségek... *Menner Ödönnek* igen értékes szobor alkotásai vannak (*Menner* egyébként universális képzőművészeti tehetség, rajzol, fest, szobrászkodik) [6].

Mint aktív gyógyszerész is mindig szakított magának időt, hogy fessen, grafikával foglalkozzék.

Rajzolója lett a Mezőker Vállalatnak, ahol versenyhíradókat illusztrált. A versenyfelelős *Vékony Sándor* megbízásából illusztrálta az író regényeit: „*A győzelem útján*” (1954), „*Emberek a tehéntánc körül*” (1955), „*Színes szöttek*” stb.

Képzőművészeti alkotásai 1953-ban kerülnek a Borsod megyei kiállításra. Ezen a tárlaton mutatta be az „*Erdélyi román kunyhó*” című olajfestményét és a „*Karabélyos Géza esküvője*” című akvarell karikatúráját. Az 1954-ben rendezett, szintén Borsod megyei kiállításon „*Arckép*” című pasztellképével, 1955-ben

pedig regényillusztrációival jeleskedett. Az első önálló gyűjteményes képzőművészeti kiállítása 1972. május 21-én Tiszavasváriban a *Vasvári Pál Múzeum és Művelődési Házában* volt. Itt kb. 100 db képzőművészeti alkotását mutatta be a közönségnek. Több mint 2500 látogatója volt a kiállításnak. Festményein, olaj- és pasztellképeir, Borsod, Tokaj, Balaton hangulatos tájai elevenednek fel. Különösen nagy tetszést arattak a karikatúrái, a fiatalokra a mese, regényillusztrációi voltak nagy hatással. „A béke fenyes meséje” című mesekönyvének illusztrációit, mely 20 színes képből állt, 2 évig rajzolta, festette. Ez életének fő műve.

A művészi sikerek hatására — mint a szendrői Képzőművészeti Szakkör vezetője — a következő évben, 1973-ban három alkalommal is rendezett kiállításokat. Az első kiállítás Szendrőn, a második Edelenyben, végül a harmadik a szendrői Művelődési Otthonban volt. Itt *Menner Ödönnek* olaj, pasztell, akvarell, valamint szénrajzai és művészi karikatúrái szerepeltek. Mind a három kiállítás művészi módon reprezentálta *Menner* kiváló kulturális, képzőművészeti képességét és szervező munkáját [8].

Menner a képzőművészet csaknem valamennyi ága érdekli. Két egyházi vonatkozású olajképet festett a rakacaszendi görögkatolikus templomnak. Ugyancsak egyházi jellegű képet festett a sajszögedi görögkatolikus templomnak is. Érméket készített a diósgyőri Tenisz Club részére, a teniszversenyek győzteseinek.

A képzőművészet mellett lelkesedéssel foglalkozott mint autodidakta zeneszerző zenedarabokat, műdalokat, keringőket és magyar nótákat is szerzett.

Zeneművészeti hajlamait dédapjától: *Menner Bernáttól* örökölhette, aki 40 évig *Esterházy Miklós* zenekarának volt vezetője, karmestere. A dédapa által komponált G-dúr Missa Brevist 1978. okt. 29-én újjították fel és mutatták be a budavári Mátyás-templomban, s azóta is rendszeresen előadják [9].

Menner Ödön szépirodalmi műveket is írt, főleg gyermek mesekönyveket, regényes életrajzokat, család történeti elbeszéléseket.

„Ödi és Jutka kalandjai a háborúban és békében.” „A béke fenyes meséje.” „Gondtalan élet.” „Porszemek a viharban” címmel írt szépirodalmi műveket. Ez utóbbi a 900 oldalas életrajzi regénye, melyben az egész életének eddigi történetét írja le.

Szépirodalmi tevékenységében *dr. Menner Adolf* (1824—1901) Borsod vármegye tisztifőorvos nagy-

apjának nyomdokain járt, aki a hazai tudományos ismeretterjesztő irodalom egyik úttörője volt, s nevéhez több orvosi felfedezés is fűződik [10]. Róla írt tanulmányai az „Egészségügyi Dolgozó”-ban és a miskolci *Hermann Ottó Múzeum Közleményeiben* jelentek meg [11].

Befejezésül meg kívánom említeni, hogy *Menner* jelentős sportember is volt; fiatalabb korában több évtizeden keresztül a Diósgyőri Tenisz Clubnak (DTC) volt népszerű bajnoka.

IRODALOM

1. *ifj. Menner Ödön* tiszavasvári gyógyszerész írásbeli és szóbeli közlései. 1977. — 2. *Gyógyszerészi Hetilap* 44 (48), 278 (1925). — 3. *Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője* 3 (1), 75 (1927). — 4. *Gyógyszerészi Hetilap*: 44 (27), 136 (1925). — 5. *Gyógyszerészi Szemle*: 5, 303—304 (1940). — 6. *Gyógyszerészi Szemle*: 8, 492—495 (1943). — 7. *Gyógyszerésztörténeti Diárium* II. évf. 1. sz. 48—45 (1973). — 8. *Gyógyszerésztörténeti Diárium* III. évf. 10. sz. 231 l. (1974). — 9. *Új Ember* XXXIV. évf. 46. sz. (1978). — 10. *Egészségügyi Dolgozó* 20 (3), 5 (1977). — 11. *A miskolci Hermann Ottó Múzeum Közleményei* 14, 61—65 (1975).

Dr. E. Táplányi: Life work of Ö. Menner Sr.

The curriculum of *Ödön Menner Senior*, holder of the Doiden Diploma of the Budapest Medical University. An active worker of professional literature and fiction, a honoured pharmaceutical innovator, Mr. Menner has been a manysided artist of painting and graphic art, of minor plastics, of cartoons as well as componist of several pieces of music, including songs. Mr. Menner's sporting accomplishments have had been also outstanding, especially in lawn tennis.

Dr. Endre Táplányi: Ödön Menner sen.

Verfasser bespricht Apothekenleiter von Szendrő *Ödön Menner sen.* dessen Lebensweg, seine auf dem Gebiete der pharmazeutischen Fachliteratur entwickelte Tätigkeit und führt seine Weisungen an. Abschliessend geht er auf seine bildkünstlerischen Schöpfungen im Zusammenhänge mit der Pharmazie ein. Er bespricht auch seine auf dem Gebiete der Belletristik, Tonkunst und Sport erreichten Resultate.

★ *Resumo en Esperanto:*

Dr. E. Táplányi: La pli aĝa Ödön Menner

La aŭtoro konigas la vivojojn de la pli aĝa *Ödön Menner*, or-diplomita, apotekestro en Szendrő. La skribaĵo denombas lian aktivecon sur tereno de la fakliteraturo. liajn novigojn kaj belartajn kreaĵojn konsajjn kun la farmacio; kaj fine liajn rezultojn sur tereno de la belliteraturo, muziko kaj sporto.

(Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központ
822. Gyógyszertár Budapest, Auróra u. 22—28. —
1084)

Erkezett: 1980. III. 4.